Nr. 28. HAMICPE שנה שניה.

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:

לשנה . . . . . 6 כתרים
לחצי שנה . . . . 3 „
לרבע . . . . 1.50 „

באשכנז:

לשנה. . . . ׳ כתרים

ביתר הארצות:

לשנה 8 כתרים — 8.50 פראנק.

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:

„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

המצפה

עתון שבועי

לכל עניני החיים לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גדל השטח.

ברכת מז"ט חצי הכתר. בראש הגליון שני כתרים

גליון בודד 12 הלר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו. כ"י, שלא נדפס, לא ישב לבעליו. המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם מקומו הקודם.

מחיר שנוי אדרסה חצי הכתר.

קראקא, י"א תמוז תרס"ה. גליון כ"ח Kraków, 14 Lipca 1905.

ההסתדרות הציונית.

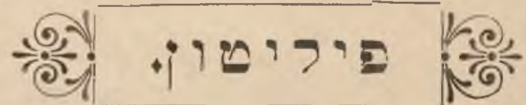
סוף.

ד) ומה הפלא איפוא, אם במצב כזה אין הועה"פ הקטן רואה כל צרך ואפשרות להועץ את חבריו האחרים בכל אשר הוא עושה? והאומנם אפשר לבא בדברים עם המון רב אשר כזה? התוכל העבודה ללכת למישרים, אם חברים רבים כאלה, הפזורים בארצות תבל, ישתתפו בה במועצותיהם? וכי אמנם אפשר להאמין למספר גדול כזה ולגלות להם תמיד את הדברים הצריכים סוד? וכי לא יהא דבר זה נעשה תיכף גלוי ומפורסם לרבים? — כל המבינים דבר בודאי יסכימו, כי למרות רצונו צריך היה הרצל ז"ל לבא לירי הכרה, שעבודה קוליגיאלית אמתית אי אפשרית היא בתנאים כאלה ולמרות דעתו צריך היה להעשות לשליט יחידי בעבודתו ולמכסה סוד. וגם כל איש אחר במקומו, האוהב את הרעיון כמוהו, היה לה „עמוד" האחד, אשר עליו הציונות נשענת ומבלעדו וחוצה לו אין מאום. אך הטוב כדבר הזה? המתאים הוא ליסודי תנועתנו? כל המוקיר את היסוד העממי אשר בתנועתנו בתור הערובה הכי נאמנה להצלחת התנועה לא יוכל בשום אופן להסכים לשלטון יחידי בתנועתנו. איש אחר ולו גם ה א ח ד — עלול הוא לשגיאות ולטעיות ואיננו מסוגל להבין לכל הרוחות והדעות ולכון את כלם. בהיות העבודה כלה מרוכזה ביד האחד, אין לאחרים היכלת לדעת את פרטיה ואת סדרי השתלשלותה ואת מטרותיה לעתיד ואין היא מהנבת עובדים חדישים, שיהיו נאמנים בבית צפונותיה וסתריה, ובבא עת פקורה ונשארה התנועה כתלויה על בלימה וכספינה שלקח קרבניטה ועלולה היא להבטל לזמן מה. ובכן איפוא אין עבודה זו עבודה לאומית, שאיננה קשורה באישים פרטיים; היא רק „מעשה ידי האחד להתפאר". כנגד דבר כזה עלינו ללהם בכל עז, עלינו לעקר משרש את הסדר הפרוע הלזה ואת כל המכשירים אותו; והמכשיר הראשון במעלה הוא הועד הפועל הציוני בעצמו ומעמד חבריו ותכונתם!

ה) בועד של בינונים כזה אין מקום לעבודה משותפת של הרבה מחשבים ולחלוקת העבודה בין המומחים והבקיאים למקצעותיהם המיוחדים. הכל תלוי בועד אשר כזה באיש אחד ובמחשבותיו בלבד ומי זה האיש אשר כל יוכל ואשר לא יחטא בחשבונותיו? ולא עוד, אלא שגם אותן התוצאות שהושגו אינן מתקבלות על לב בני הדור להאמין בהן, אחרי אשר מפי האחד אנו חיים ויש מקום לחשדים ולהרהורים. וממילא חסרים אנו אותו האבטוריטט המועיל, שחיה לדברים האלה אלמלי היו יוצאים מפי חבורת-חכמים ידועים. ובעיני העומדים מחוץ למהננו אין לדברים כל ערך כלל. ומחוץ למהננו עולמות שלמים של תורה, חכמה, עשר ועבודה, וכל אלה יניעו ראש עלינו. והרינו אומרים לעשות את הציונות לקנין הכלל באפס מעשה ואמצעי!

ו) אין הועד הפועל הציוני במעמדו היום מוכשר להיות אותו המבקר הדרוש, שיהא ביכלתו להחריב את העולמות הישנים בהגלית קלקולם ולבנות אחרים במקומם. מורשינו הנם אמנם אנשים כנים ונאמנים, מסורים לעמם, עובדים חרוציב; אבל אינם יכלים לברא יצירה חדשה לגמרי, כי על כן בינונים הם וכל זמן שחברי הועד הפועל הציוני יבחרו על פי הדרישה המורשית של כל ארץ וארץ, כלומר שאמצעים חמרים יהיו הגורמים בבחירתם, לא יהיו בועד זה אותם האנשים הגאונים והגבורים, שביכלתם להדש פני עולמות שנתישנו וציונותנו תהי תמיד כאסימון הממרט והמזוקק ושמהלכים אין לו בשוק החיים.

ז) אחרי אשר חברי הועד הפועל הציוני נבחרים מאת כל איש הבא להבחר, כמובן אין אנו יכולים להציע לפניהם את דרישותינו ולבקש מהם שיהיו מתאימים להן. הננו שמחים תמיד בהמצא לנו די האנשים הדרושים לנו לעבודתה של המורשיות ושל הועד הפועל ואין אנו באים למצות את הנבחר את עמק דין דעותיו. ככה, למשל, ראינו את הקונגרס האחרון, שהיה ברובו בעד אוגנדא, בוחר במורשים, שהביעו את דעתם בגלוי בנגדה, כי לא היו אחרים לבחרם במקומם. אין איפא ליה"פ כל צביון ידוע וכל פרצוף מסוים ואיננו מתאים כלל אל דעת הקהל הציוני. והן כל איש יבין שעלינו להכיר את אפיו של הועה"פ, למען נדע מה לנו לקוות ממנו ונבין את מעשיו!

רֶוַח מִלְּבָר.

הנה לפניכם רבותי מין פיליטון, אבל על רברתי כי מעשה כהויתי אני מספר לכם. ואם ישאל השואל מדוע הוא כתוב למטה מן הקו? הלא ידעתם, כי הכל תלוי במזל ואפילו הספורים האמתים. לו נפל הספור הזה עצמו ליד אחד מבעלי הלשון, כי אז נתן לו העורך מקום בקרן בן שמן, ועתה, באשר נפל לאסונו בגורלי עליו לברך ברכת הגומל, שאין מרתף לגליון הזה ולא יבול העורך להורידהו עוד יותר.

עיר קטנה היא מאד העיר, אשר שיח ושיג לי בה לפעמים, ושמה ארוך כל כך, עד כי לא אוכל לבטא אותו בנשימה אחת. בעיר הקטנה הזאת, בבית קטן ובגוף קטן מצטמצמת נשמה גדולה ויקרה, ובעל הנשמה הטהורה הזאת הוא רב אב"ד בעיר. ולפי שאין אני משתמש בשמות ברגע הזה, הואילו נא רבותי לותר לי גם על שם הרב, כי לא השם הוא העקר, אלא המעשה. אולם זאת אגיר לכם, כי רבים מכנים אותו „שה המים". מהם דורשים את הכתב, כי על הרוכ הוא השה לעולה או חטאת הקהל ולפעמים גם השעיר המשתלח, אע"פ שהוא מתהלך בתמו, עושה מלאכת ה' באמונה ואיננו בקי בכל דרכי הפוליטיקה השוררת בזמן הזה בין בקדש ובין בחול. והוא בענותנותו מטה שכמו לסבול את כל דעובר עליו ומצדיק על עצמו את הדין. ומהם רורשים את תרגום המלים „שה תמים" כמו שתרגם אונקלים immer schlimm (אמר שלים), בלומר, כל ימיו רעים ומלאים עמל. נמצא ששתי הדרשות כונה אחת להם. אשה כי תזריע וילדה זכר ובעל האשה ההיא למשל מחלל שם שמים בפרהסיא (אם אך ציוני הוא אין חלול השם גדול מזה) ולמען ספות הרוה את הצמאה הבין לו עיד בביתו מבירת משקאות מתוקים על אף הפרופינטורים, ואעפ"כ חפץ החצוף ההוא להבנים את בנו כבריתו של אאע"ה, והרב התם, שאינו יודע שום חכמות, מקבל את הסנדקאות, שכבדהו בה הבליעל הזה, אז ילמדו את הרב דרך ארץ בראוי. אדם בי ימות באהל (כמו הד"ר הרצל למשל) והרב התם, ששמע על ארותיו, בי הקדיש בל חייו לטובת עמו, חפץ לספדהו אז תמעט להרב כל התוכחה הכתובה בתורה, וכפשע בינו ובין המהלומות. בי יהיה ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט והצדיק הרב את הצדיק והרשיע את הרשע, אז לא ישאר לו מחלונותיו שריד ופליט עד בא השמש. ובי יריבון אנשים והבה איש את רעהו אז מחויב הרב להעיד „אצל השלחן הירוק" לכל אחד מהם בחפצו, ואם לא, אז יודעים הם „היכן הדלת נפהחה" ואין צריך ללמדם מה שיספרו ל„הפריץ". אם למשל אין להרב שום עסקים וחשבונות הרבה להעבירם תחת שבטו כבני מרון בתפלת שמ"ע, כמו שיש לר' זה ולר' הוא, המאירים פני המזרח ביפים, והש"ץ הקבצן ועז הפנים איננו ממתין עד שיגמרו בעלי המזרח האלה את הבילנץ שלהם בתוך השמ"ע, כי-אם מיד אחר עקירת רגל הרב הוא מתחיל „ברוך", אז לא סני ליה ב„ארור, בי אם יעשו עמו גם „תקיעת כף" בכל אופן היותר מועיל דלא כאסמכתא ודלא בטופסי דשטרי, וממילא לא יבישו גם את הרב מלתת לו חלקו. אלה הן הכנסות הרב „מן הצד" או כמו שאומרים המדקדקים בלשונם „שבחא ראתי מעלמא". סוף סוף מהיכן ירק זה חי? מה הן הכנסותיו התדירות? יש ויש! מדי שבוע בשבוע יקבל מן הבלן ארבעה כתרים (ואם לפעמים פחות מכן, אין בכך בלום) וארבעה כתרים מן הטבחים, סך הכל שמנה בתרים זקוקים כסף. — ויהי היום, והרב יושב ומספר להרבנות את צרותיו, שלא התפלל היום בצבור ולא שמע קדושה וברבו, מחמת הטרמין, שהיה לו היום עם ר' מכה ור' מכה, ואת אשר חרפהו וקללהו ר' מכה קללה נמרצת על אשר לא העיד דוקא, כי ראה את אשר הכהו ר' מכה, אע"פ שלא ראה מאומה, והשוטר, מושיט לו בעד החלון הפתוח (יותר נכון, השבור) הזמנה אל המשגיח על המכס ליום השני, במובן לא התפלל גם ביום השני בצבור (שרי ליה מריה!).

„מה שמך?" קרא האדון בבא הרב הביתה. —

אלה הן הסבות, אשר היו בעוכרי הוה"פ הציוני ואשר גרמו להרבה פרעות חסריות ורוהניות ביודעים ובלא יודעים בההסתדרות הציונית ושעתידות עוד להזיק הרבה לה, לרגלן ירד כבודו של דועד הפועל בעיני העם ובשבילן הסרנו טובה וברכה מרובות!

ואם הפצים אנו לבתר את הקשר הגרדי ולהפטר מכל הקלקולים והפרעות בבת אחת, אז עלינו לעזב את דרך הפשרות והתקונים להצאין, עלינו לעקר את הרעה משרשה, להדש את פני הדבר בעקרו ואז הכל על מקומו יבא בשלום. תקון עקרי אחד נחוץ לרעיוננו והוא ישים פעם אחת קץ לכל האי-טבעיות שבהסתדרותנו והוא: הבדלה גמורה ומוהלטת בין הועד הפועל ובין המורשים. עלינו לכונן בהסתדרותנו מהיום והלאת שני מוסדים נבדלים זה מזה בתכונותיהם ומטרתם ואשר את האחר מהם נכנה „הועד הפועל הציוני" ולשני נקרא „סוד של מורשים" ועל שניהם מוסד משותף וכללי. ואז כמו ביד קסמים תוסרנה כל רמכשולים.

הבה נבאר נא את מהותם של שני המוסדים בפרוטרוט וידעו הציונים את אשר לפניהם.

א) הועד הפועל הציוני. הוא המוסד הנבהר מאת כל הקונגרס בכללו לשם העבודה המדינית בחצרות המלכים, ההשתדלות בארמון השולטן, הפצת הדעה המדינית בקרב ישראל והעמים, ההשגחה וההנהגה של המוסדים הציונים שנבראו מכבר, הצעתם ובריאתם של מוסדים הדשים הנהוצים להתגשמותו של רעיוננו, בקשת דרכים הרשים המובילים אל המטרה העקרית והוצאתם אל הפעל של אותם הדברים, שההלטו מטעם הקונגרס במקצע העבודה המדינית והמעשית.

ואלו הן תקנותיו של המוסד הלזה.

1) הוא בן עשרה הברים, בלי הבדל הארץ והמפלגה, הידועים לאנשים הכמים במקצוע הפוליטיקה 2) לכל החברים זכיות שוות וכלם כאהד צריכים לקחת הבל בעבודה וכלם אהראים בערה לפני הקונגרס הציוני. 3) על יד הועד הפועל מתיסדות קומיסיא של המשה אנשים סוהרים ואנשי מעשה וקומיסיא של המשה אנשים מלומדים בישובי הארצות והכמת הכלכלה וקומיסיא של שלשה עורכי דיןלה,יות להועד לעינים בעבודתו ע"י עצותיהם והוראותיהם. 4) אין הקומיסיות רשאית לדרש לדעת את הלך העבודה המדינית ותכסיסיה; אולם לעמת זאת כבא הועד לעשות כפעל איזה מעשה הנוגע למקצע, שקומיסיא זו או אהרת מומחה לו, אזי היב הועד לשתף אותה בעבודתו ולשאל בדעתה בכל הנוגע להשאלות המעשיות. כללו של דבר, הצד המדיני שבדבר מסור לידי הועד בעצמו והצד המעשי שבו משותף לועד ולהקומיסיא ביהד 4) הועד נבהר על ידי הקונגרס אהרי אשר יציע מי שהיה ראש הועד הישן את שמות החברים הנכנסים להועד ושיטתם בעבודת הציונות המרינית והמעשית. 5) אם רוב הקונגרס לא ירצה שיטה זו, אזי יבא האהר ויציע שיטה אהרת ומערכת אנשים אחרים ויהיה הוא לראש. 6) וברצות הקונגרס את השיטה המוצעת ועבר לבהר את האנשים המוציעם אהד, אהד לבדו. 7) הדין והחשבון, שיקרא ראש הועד הלזה צריך להיות נערך מאת כל הועד וכל החברים ערבאים בעדו. 8) הקומיסיות מוצעות על ידי הועה"פ והקונגרס מאשר אותן. 9) בהוג השיטה שהתקבלה הרשות להועד לעבד במשך השנה בלי כל מפריע לפי ראות עיניו. 10) המשים אהוזים מכסף השקלים נתן להוער הזה לעבודתו, 11) בכל הנוגע לעבודתם בציונות המדינית והמעשית ומוסדותיה ומכשיריה הכל עומדים תחת הנהגתו ורשותו של הועד הזה. 12) על יד היושב בראש בועד מתיסדת לשכת-המורשים, להיות למרכז למורשים הפזורים בארצות השונות ותעודתה (A לקבל את כסף השקלים ולשלח שוברות; (B להודיע ע"ד מספר הצירים היכולים להיות נבהרים מאת כל מפלגה ומפלגה (עיין למטה); (C להודיע להמורשים את הדבר אשר ימצא הועד לטוב ולנכון להודיע ולקבל את תשובותיהם וכדומה. 13) להוצאות הלשכה הלזו יתנו המורשים מקופותיהם הם. 14) אין הלשכה מתערבת בענינים הפנימיים אשר לכל אגודה ומפלגה.

זוהי בקירוב תכניתו של הועד הפועל הציוני ותעודתו.

ב) המורשים. הם האנשים הנבהרים מאת כל מפלגה ומפלגה כלבדה לשם הנהגת העבודה וההשגהה עליה בקרב דמפלגות פנימה, להיות הממוצעים בין האגודות פנימה ולהברן יהדו ולהיות לאנשי הבינים בין מפלגתם ובין המפלגה האהרת או הועד הפועל הציוני.

ואלו הן תקנותיו של המוסד הלזה.

1) הציונים אינם נהלקים עוד לפי הארצות, כי אם לפי הדעות, וערוכה הנה פדרציות, פדורציות 2) הפדרציות אשר בציונות הן ארבע: מדינית, מזרהית, קולטורית ושל פועלי-ציון. אלו הם ארבעת הזרמים הראשיים אשר בתנועה. 3) כל פדרציא הוא עולם בפני עצמה והרשות בידה לנהל את חייה הפנימיים כרוהה וכהפצה. 4) הצירים לקונגרס נבהרים לא ע"י האגודות לפרטיהן, כי אם ע"י הפדרציא בכללה. 5) לכל המשת אלפים שקלים אשר יהיו להפדרציא ינתן לה מורשה אחד. 6) המורשים נבהרים ע"י הפדרציות, אשה אשה לבדה, ואינם צריכים לאשור הקונגרס כלו. רק לאהר בהירתו של הועד הפועל מכריזים מעל הבמה הקונגרסית את שמות המורשים, שנבהרו מטעם כל פדרציא ופדרציא 7) פדרציא יכולה לבהר את מורשיה מארץ אהת או מארצות שונות וככל אשר יהיה עם לבבה. 8) מורשי הפדרציא מנהלים כיהד את העבודה הפנימית במכתבים הוזרים שוים לכל הארצות השונות, המתבקרים מראש ע"י החברים כלם. 9) מורשי כל פדרציא מהלקים את אגודותיהם לגלילים וכל אחד מהם משגיה על הלך העבודה בגלילו וכלם מתאהדים יהדו ע"י הלשכה הראשית, שממנה המכתבים החוזרים והפקודות הכלליות יוצאים לכל המורשים. 10) במכתבים ההוזרים ינתן מקום לדברי כל המורשים בכל שאלה ושאלה. 11) בהתפלג הדעות בקרב הפדרציא באיזו שאלה שהיא והיתה הרשות להמעוט לדרש, כי ינתן להם צירים ומורשים, כמספר דמגיע להם, מקרב האנשים ההם השוים עמהם בשאלה זו. 12) בפתרון כל שאלה לא תמנה הפדרציא את מספר האגודות המהיבות והשוללות, כי-אם את מספר הדעות המהיבות והשוללות, שהיו בכל אגודה ואגודה. והמועט שבאגודה האחת יכול להתאגד עם המועטים האהרים לענין משלוה הצירים ובהירת המורשים (עיין סימן 11). 13) הגדולה שבפדרציות אשר בכל ארץ וארץ, היא כמרכז ליתר הפדרציות אשר באותה ארץ והיא יכולה לקרא לאספה כללית את כל המורשים מאותה הארץ לשם פתרון שאלות כלליות הנוגעות לכלם יהד. אם אין לאחת הפדרציות מורשים מאותה הארץ, אזי מורשיה בוהרים מבני הארץ לאספה. 14) מספר הבאים מכל פדרציא הוא אהד, אחרי שהדבר הוא כללי ויצא מכלל עניני המפלגה. 15) מהצית השקלים הנשארים לעבודה האורגניזציונית הם כרשות המרכז של כל פדרציא. 16) כל הפדרציות נאהדות ע"י לשכת המורשים, אשר על יד הועד הפועל. 17) ראש הועד הפועל הוא גם ראש הפדרציות כלן וראש המורשים למפלגותיהם.

אלו הם בקירוב תכניתו ותקנותיו של „סוד המורשים".

נקל הדבר לעשותו; צריכים רק להפץ לעשותו!

והיה בעשותנו כדבר הזה והיו אז שני המוסדים האלה מתאימים לתעודתם וראוים לעבודתם במלא מובנן של המלות או אז, בטוהים אנהנו, יראו גם שניהם מכל הוד פעולתם והדרה והעבודה הציונית, המקומית כהכללית, תפרה ותשגשג והביאה את הברכה המקווה. או אז תהיה בקרבנו הלוקת העבודה בידי המומהים והבקיאים והיתה העבודה מעשית על פי הדרישות היותר הדשות והיתה למקור ברכה ותושיה, והסתדרותנו תהיה אז הומה בצורה ונשגבה והיתה למשגב לכל איש רוה בישראל ולחכם לבב אשר בקרבנו לבא ולהקריב את עבודתו על מזבה האומה והארץ. או אז תברא הקרקע, אשר עליה יגדלו ויפרהו פרהי תפארה ונצני הוד בעד רעיון התהיה והשיבה לארץ אבות. או אז תהיה הציונות לאותו הכה הלאומי ההי הנמרץ והפורה, אשר יביא את ספינת-ישראל להוף הארץ הקדושה!

התעמקו אהים בדברים אלה, פלסו אותם במאזני שכלכם וראיתם, כי הצדק אתם!

אך אל תפהדו, אהים מהפסיעה הגדולה אשר עליכם יהיה לפסע. הרהיבו להרהיב צעד— וכמהרה תעמד במרחב תנועתכם היקרה לכם וגדלה ורהבה והיתה לתפארת ולגאון!

משה כהן.

ענינים מדינים.

אוסטריא. הפרלמנט כלה מלאכתו בשבת שעברה ויסגר אחרי גמרו את דבר הברית עם אשכנז ומלאו את ידי הממשלה, להמשיך את הברית עם שווייץ ובולגריא לפי שעה עד שיודע מה יהיה קץ הסכסוך באונגריא. חצי שנה עבד הפרלמנט בשקידה ובשלום, כאלו התקים היעוד וגר זאב עם כבש. האשכנזים והטשיכים והרו על ריבותיהם לפי שעה ויתנו לממלכה את אשר לה. סבת השלום המתמיה הזה היא תביעת המאדיארים. העם העז הזה מחזיק את אוסטריא כלוהצת וצוררת אותו, ולהסיר מעליו את עול אוסטריא התאחד העם כאיש אחד תחת שבט קאשוט והוא דורש לעצמו הנהות אשר בהמלאן יבא מזה נזק לכל עמי אוסטריא, נזק מדיני או נזק סוציאלי. על-כן התחברו גם באוסטריא כל העמים והמפלגות כאיש אחד, להראות את אונגריא, כי לא עם הקיסר לבדו הם רבים את ריבם, כי גם ליושבי אוסטריא דעה בדבר הריב. כן הרגיש כל ציר במועצת הממלכה בווין ובשתיקה הסכימו כלם להתאחד כאיש אחד

„שמי כך", השיב הרב. — „ושם אשתך?". „בכה". — „כמה ימי שני הייך?" — „מעט ורעים". — „מה מלאכתך?" — „רב אנכי בעיר הזאת". — „מה משכרתך?" — „שמ... שמ... נו נו, יהי כן! שמנה כתרים לשבוע." — „וכמה יעלו דמי הפסקים, יותר פחות?" — „דמי פסקים? רחמנא לצלן! עודני מאשר, כי לא בכל יום יתרחשו לי דיני תורה, כי הכרהתי היו למכור את כל אשר לי עד החלאט האהרון הזה אשר עלי ולעשות הלונות חדשים לבקרים". — „הלא ר' מכה הגיד לי אתמול, כי שברך יעלה לאלפים כתרים לשנה?" — „כאשר לא ראיתי אני את המהלומות, שנתן לו ר' מכה, כן לא ראה הוא את אלפים הכתרים, שנותנים לי לשנה". — „אם כן לך לשלום, ואנכי אהקור ואדרוש היטב, אם כנים דבריך. אך עוד אחת אשאלך כמה ילדים יש לך?" — „ששה יהיו". — „הגע את עצמך: כשמנה כתרים לשבוע תוכל לכלכל שמנה נפשות? האין זה שקר גמור?" — „באמת קשה עלי כלכלת בני ביתי כקריעת ים סוף ולו לא היה לי מעט רוה מלבר, כי אז לא יכלתי להתקים אפילו שבוע אחד". — „היש לך איזה רוה מלבר? מה הוא?" — „הרגלתי את בני ביתי לשכב כמוני — בלי ארוחת ערב".

איצי שפארער.

לעמד בחומה בצירה נגד אונגריא. ע"פ החפץ המוסכם הזה קבע הפרלמנט את הקומיסיא של דרשאטא, להועץ בכל עת על אדות יחס אוסטריא לאונגריא. בסוף, יום אחד לפני הסגר הפרלמנט, פשטה הקומיסיא את הרגל, והפרלמנט האוסטריאי הראה, כי אינו מכשר עדיין להגן בעצמו על זכיותיו כבאי-כח העם המנהיגים את העם, כי־אם כל בחם בפה, להסכים לדרישות הממשלה ולהתאונן לפעמים, בילד בחיק אמו על עולה הנעשה לעם, עד שיבא המניסטר וינחמהו בדברי נחומים. על הקומיסיא היה להועץ על ארות כסף ההוצאות אשר לממשלת אוסטריא לתת לצרכי הצבא וחיל הים וכו', הענינים המשותפים לאוסטריא ואונגריא יחד. אחרי שהפרלמנט האונגרי שובת, מכרחת ממשלת אונגריא, לתת מרעת עצמה את חלק ההוצאות בתור הלואה. ממשלת אוסטריא דרשה איפא מאת מועצת הממלכה, כי תמלא את ידיה, כי תתן גם היא את הכסף בתור הלואה בלי קצבת הפרלמנט. אלו היתה הקומיסיא הנ"ל עומרה על דעתה ושומרת את זכות אוסטריא, לא היתה מסכימה לזה, כי למה יאבד הפרלמנט האוסטריאי את זכותו בגלל חטאת אונגריא. הקומיסיא לא עשתה כן, כי-אם ברוב דעות הסכימה לדרישת הממשלה, והצירים האשכנזים, שלהם נוגעת ביותר גאות המאדיארים, בושים ונכלמים. יום לפני הסגירה כמעט הופרה האחרות בין המפלגות והאבסטרוקציא בכל נוראותיה התגלתה בביה. המשיבים הרדיקלים בקשו להניא את הסכמת הבית לברית המסחר בין אוסטריא ואשכנז וימסרו שבע מאות הצעות נחוצות, אשר הבית מכרח להועץ עליהן לפני כל עבודה אחרת. בעמל רב הצליח ביר נשיא הבית לפיסם. גם האיטלים עשו אבסטרוקציא, יען לא שמר הבית הבטחתו, כי יועץ גם על אדות הקמת אוניוורזיטה איטלית בטיראל הדרומית. בסוף התפיסו גם הם והבית נמר עבורתו בשלום.

אשכנז וצרפת. בממלכות המערב כבר הסכינו כל כך ברעיון השלום והפשר עד שסכסוכים, אשר הביאו לפנים לידי מלחמות כבדות, יוסרו עתה על נקלה בפשר בשלום והסכנה תחלוף. ופחר מלחמה בין אשכנז וצרפת היה בחרשים האחרונים ואלו התפרצה המלחמה היתה נוראה אולי יותר ממלחמת רוסיא ויפן והנה חלף הפחד, כי הממשלות התפשרו ושלום אמת עתה בין שתיהן. מלכות פרוסיא, מאז הכתה את אוסטריא ואת צרפת, רואה את עצמה כגברת ממלכות והנה כרתו צרפת ואנגליא ברית ביניהן, שעל פיה הסכימה צרפת, כי תירש אנגליא את מצרים ירושת עולם ובעבור זאת תקח לה צרפת את ממלכת מאראָקא הסמוכה לנחלותיה באפריקה הצפונית. צרפת כבר חשבה את מאראקא כאחת מדינותיה ותתחיל לעשות שם סדרים, כאדם בתוך שלו, גזרה גזרות על השלטן המושל, כמו שהיא גוזרת על נציביה ותחשוב, כי איש לא יפריענה ממעשיה. והנה חרה אף קיסר אשכנז, כי עשו צרפת ואנגליא רבר גדול כזה, לשנות פני תבל ולהשיג גבול עולם ואת פיו לא שאלו. ויפן ווילהלם קיסר אשכנז וילך בעצמו למאראָקא ויגאל אותה מתחת יד צרפת ויחזק את ידי השלטן, לבלתי שמוע בקול צרפת, כי הוא יגין עליו ועל ממלכתו, לבל תגע בו יד זרים. זאת ראו צרפת ואנגליא ותבהלנה, כי הפר ווילהלם את בריתן וישם לאל כל מזמותיהן. אז דמו הפסימיסטים, כי מלחמה בין צרפת ואשכנז אי אפשר עוד למנוע. והמלחמה הקשה ביותר, כי הלא על אנגליא לצאת עתה לעזרת צרפת, להגן על בריתה. והשלטן הודיע את הממלכות, כי לא יאבה שצרפת תמשול בארצו, כי-אם אספת צירי כל הממלכות תעשה סדרים בארצו. אז הוציאו הרדיקלים והסוציאליסטים בצרפת את העמים מתוך המבוכה. המה הודיעו בגלוי, כי אינם רוצים במלחמה, הם מואסים גם ברעיון הנקמה באשכנז על המכות משנת 1871 והם מותרים על שתי המדינות אלזס ולותרינגן, שלקחה אשכנז מיד צרפת וגם על מאראָקא, שלקחה מידה זה עתה ובמלחמה אינם רוצים, אף שתקוה גדולה עתה לצרפת מהמלחמה, בהיות אנגליא עומדת לימינה, להתנפל על אשכנז מצד הים. המפלגה הזאת, שהיא השלטת עתה בצרפת, נצחה. המניסטר לענינים החיצונים דלקסה, שנטה תמיד אחרי רוסיא וישאף למלחמת נקם באשכנז, נפל וראש הממשלה רוביה ירש מקומו והוא תקן הכל ברוח המפלגות החפשיות. הוא התפשר זה עתה עם אשכנז, כי צרפת תותר על מאראקא ואספת צירי כל הממלכות תעשה סדרים שם בחפץ השלטן, רק אשכנז תודה לצרפת, כי יש לה במאראקא זכיות מיוחדות בתור „בר-מצרא", כפי אשר יגזרו צירי הממלכות באספה. והסוציאליסטים בקשו לתת יתר תקף ועוז לפשר הזה ויכוננו אספה רבה בברלין ושם הזמן ראש הסוציאליסטים זורה, לדרוש דרשה נגד המלחמה ולהראות לכל העמים, כי הסוציאליסטים בכל הארצות לא יתנו לממלכות לבא לירי מלחמה. אך ממשלת אשכנז אסרה על זורה לבא לצרפת, אף שבפרוש הודה ראש הממשלה האשכנזית, כי גדולות עשה זורה במנעו את המלחמה. ממשלת אשכנז יראה, פן תרפה המשמעת בתוך הסוציאליסטים העובדים בצבאה נגד פקידיה, אם יתאהדו הסוציאליסטים בצרפת עם חבריהם באשכנז. תוצאות הסכסוך הזה הן מכה חרשה לרוסיא. כי אין עתה כל ערך עוד לברית צרפת ורוסיא אחרי מפלת דלקסה. המפלגות החפשיות המושלות בצרפת אינן רוצות בברית עם עריצי רוסיא. הנה דורשות ברית כל הארצות הנאורות, להשבית מלחמות.

המרידה ברוסיא. הצאר עשה תשובה. הוא מתחרט על ההנחות שהבטיח ועל הקילו מעט את עלו מעל העמים. הוא מרגיש שחטא כזה למסורה הרוסית וכי נענש על זה ונכון הוא לשוב בכל לבו וליסר את יושבי „ארצותיו" בעקרבים ובענויים קשים, כמו שצוותו דודיו האכזרים. כל המכות שהוכתה ממשלת רוסיא במאנדשור, על הים וברוסיא עצמה לא הועילו איפא עוד ומכות גדולות מאלה הוכנו לה. המפלגות החפשיות נכונות עתה לכונן ממשלה לפי שעה במוסקוא ויד חלק גדול מן הצבא תכון עמהן וכאשר תתכונן הממשלה אין ספק, שהצבא המורד יתרבה וידם תעשה חיל. עד כה הראו כבר המורדים גבורה רבה, כי כל ספינות המלחמה על הים השחור נכנעו לפני ספינה אחת מורדת ולא יכלו להשיבנה. חיל הספינה המורדת „פאָטיעמקין" ירו על העיר פעאראסיא וכאשר תם הלחם נגשו אל גבול רומניא והם בטוחים מענש, כי נמלטו ארצה רומניא וממשלת רומניא ממאנת למסרם ליד רוסיא, מלבד מאתים איש, שעברו מעצמם אל הרוסים באמרם, כי נאמנים הם לצאר ורק באונס הלכו עם ספינת המורדים. הספינה נמסרה בנמל רומני אצל קאָנסטאנצא לרשות רוסיא. אך ספינות נכונות למלחמה אין לה, כי חיל ספינותיה אינו נאמן לה.— בכל חמחוזות הדרומיות סמוך לים השחור מרדו האכרים והם שוללים שלל בעלי האחוזות הגדולות ומציתים אש בערים ובכפרים. בנפות קוקז התרחבה המרידה ותהי לאש בוערה. — בפטרבורג היתה אספת הרבה אלפי פועלים ויועצי על אדות ההתחברות כל המורדים מכל המפלגות לכונן ממשלה רפובליקות בארץ.— הממשלה מרגישה את הסכנה ותאסור את אספות העם, אף שעד כה העלימה עיניה מהן, לבלי העיר חמה עזה. — בשעת כניסת חיל המלואים בקיעוו אל גדודי הצבא חלקו המורדים ביניהם כרוזים למרוד. פקידי הצבא עשו כמנהגם ויגרו את אנשי הצבא ביהורים ותהי מכה רבה ביהודים. צעקות היהודים מלאו את כל העיר. בתי החולים מלאים יהורים נפצעים. — בווארשא נהרגו מאתים קוזקים ע"י אנשי-צבא. בהלקח הצבא למלחמה נשארו אלה שהרבו לתת שחד לשרים למען לא ישלחום, על זאת קצפו פקידי הצבא ואנשיהם ולא אבו ללכת עתה למלחמה עד שילך כל הגדוד. האנשים הובאו לפני שופטי הצבא, ששפטום משפט מורדים בעת מלחמה ויחרצו עליהם משפט מות ביריה. אך אנשי הצבא מאנו לשלוח ידם באחיהם ויבאו קוזקים ויורו עליהם ימיתום. אז קם כל הגדוד ויכו את הקוזקים וימיתו מאתים איש מהם. — במוסקוא הרגו פועלים את שר העיר נראף שובאלוב, הצאר בקש להעתיק משכנו למוסקוא, כי שם לפי דעתו עוד העם נאמן אתו. בשמעו את דבר הריגת שר העיר שב ממחשבתו. — בפטרבורג ובליבאו התקוממו אנשי העיר על בתי הזונות כמו בווארשא; הפוליציא לא יכלה לעמר נגדם. בכמה מקומות מתאספים האזרחים, נוצרים ויהודים יחד, לעשות קץ לתועבות הגנבים, אשר יעשו תועבותיהם בחוצפה ואין אימת שרי השוטרים עליהם, כי הם לוקחים חלק בבזה. הגנבים יוכו בלי חמלה. — במינסק היתה מלחמה עזה בין הקוזקים והעם. סבת הרבר היתה כפי הנראה, כי שמונה אלפים פולנים, שהמירו דתם לפנים כאונס, שבו עתה לדת הקתולית, בסמכם על ההתר, שהתיר הצאר בפירוש. קנאי הרוסים רוצים לבטל את דברי הצאר ביד חזקה. — מרידות גדודי צבא מתרבות, אין בטחון עוד אף בקוזקים.

המרידה בתימן. הממשלה הטורקית תיגע לריק להכניע את הערביים המורדים. גם חיל צבאה אינו נאמן לה. הממשלה בקשה לקחת גדודי הקורדים למלחמה בערב ו ל א א ב ו ל ל כ ת. הקוררים הם מחמדים, עם פרא, שואף לחרות על גבול המזרח של טורקיא באזיא מעבר לנהר חדקל. השלטן בטח בהם תמיד בהצותו את הארמנים הנוצרים. הם מתנפלים בכל עת על הארמנים ועושים בהם הרג רב. אך במחמדים אינם רוצים להלחם.

המלחמה. בעוד צירי רוסיא וצירי יפן שמו לדרך פעמיהם, ללכת לאמריקה, להתפשר שם על השלום בין הנלחמים, לא מצאה ממשלת רוסיא לנחוץ לבקש מאת יפן שביתת הנשק. היא עודה מקוה, כי הקרושים, אשר הרבתה תפלה להם, יתעשתו וילחמו על עמם ולא יתנוהו לחרפה ולבז. אך הקרושים המתים אינם יורעים מאומה ויפן לקחה בינתים את סאהאָלין מיד נציב רוסיא. הרוסים הרסו את הבתים בערים וישקיעו את ספינותיהם וינוסו צפונה. האי סאחאלין הוא ממזרח סיביר ומצפון לאיי יפן. גדלו כגדל ארץ גליציא, אך מספר יושביו רק בשלשים אלף נפש. הוא אי שמם ורוסיא לקחה אותו לפני שלשים שנה מיד יפן ותשמש בו עד כה רק לשלח שמה את הפושעים במלכות ואת הרוצחים. על כן הוסיף האי לשומם. ליפן נכבד האי, כי משם תוכל לשלוט על כל חוף הים הגדול ולהיות לרוסיא לשטן כל הימים. אוצרות יקרים של מיני מתכת ופחמים נמצאים באדמת האי ורוסיא לא השתמשה בהם. היפנים יאספו שם מטמונים, אם לא יתפשרו להשיב את האי לרוסיא. — ממשלת חינא דרשה מאת יפן ומאת רוסיא, כי ישתתפו גם ציריה במשא ובמתן ע"ד השלום, כי הארץ, אשר בגללה נלחמו ואשר על אדמתה היתה המלחמה, היא נחלת חינא ולא יתכן שתעשינה רוסיא ויפן חשבון בלי דעת בעה"ב. אך חינא היא החלשה בין הממלכות ואין קולה נשמע. יפן אינה מסכימה להצעתה.

על המצפה.

היהדות בזמן הזה.

(המשך).

קלות הדעת, שעל פיה נהגנו בשנים האחרונות, למנות פקידי קהלות שאינם מהוגנים ורוע הסדרים, שע"פ מתנהגת כל משרה, גרמו לנו הריסת היהדות וירידת התוה"ק. כל עיר מפרנסת בתוכה אב"ד ומו"ץ, שנים או שלשה שובי"ם, ששה או שמונה מלמדי תנוקות, מלבד מלמדים לבחורים, והסטטיסטקה מעידה, כי ת"ח הראויים להתפרנס מאומנות נקיה וקלה הזאת אינם אוחזים בכהונות אלו אף אחד למאה, מלבד הרבנים והמוצי"ם אשר אדותם נדכר להלן.

לא לחנם בזויה המלמדות בקרבנו בזמן הזה. הלא המשרה מצד עצמה נכבדה מאז וגם עתה בבתי-הספר מטעם הממשלה ישרתו אנשים נכבדים. עתה נפחת ערכה בינגו. כי אין מדה ידועה לידיעת המלמד ואנו מותרים אף על הנחוץ להם לרעת להוראת הילד. מי מהמלמרים יש לו אף מושג כל שהוא בלשון עבר

או בפדגוגיא? כל המתעצל יבקש קיומו על דרך מו"מ או במלאכה פינה למשרה זו. ולא יזיק לו מה שהוא ע"ה: קמץ אלף הוא יודע, גם איזה פסוקי חומש ופרורי גמ' מס' יקח טוב קבל מרבו בהיותו כלפר או תחת הכלפר. ודי והותר לילד. ואם אך יכיל הוא לחזור „בין הזמנים" בזמן חרותנו ובזמן שמחתנו על הפהחיב, אין לו על מה לדאוג. וממילא כל בן הורה מישך ידו ממשרה זאת, שאין לפי כבודו לאכול עם החמור באבוס אחר, גם אין כיכלתו להתחרות בפחותי הערך, הוא אינו יכיל להחניף לבעה"ב ולבעלת-הבית במדה אחת עם הבלפר הזה, שרא מתגור אחד אבל לחמו. לכן נעשתה משרה זו כעין מונפול לבורים. גם ממלאכת השו"ב, אף שהיא אומנות נקיה וקלה ופרנסה טובה בארצנו, מושכים ת"ח הראויים להתפרנס ממשרה זאת את ידיהם, אחרי שאין אנו דורשים מן הבא למלא ידיו בבהינה זאת רק ידיעה מצומצמה „ששהיות מצטרפות" הנחוצה לאומנות זו, ואין ית"ח שום יתרון על איש קצר המרע, למרות היושר והשכל והמוסר המבואר בש"ע חו"מ ס' קע"ה סע"נ. אדרבה ידיעתו מפסדת, כאשר ספרו לי, שבעיר אחת היו שלשה קנדידטים למשרה זאת ואחד מהם היה מופלג בתורה ולא אבה הרב אב"ד להכניס אותו בין הקנדידטים, כי שמע מרבי אחד שאמר, שמעט הידיעה יפה לבריאת השו"ב. הרב חשש, שיגרע מכבודו, אם יהיה עוד ת"ח נושא משרה בעיר, ופן ח"ו יהיה מוכרח ליגע בהוראה והוא אין לבי פנוי עתה, לקמט מצחו בדין „סרכה על הקמט" לכן השתמש כתואנה קלה, ששמע מהרבי, לסלק את הקנדידט היותר הגון. וכן הוא בכל העירות וממילא עזבו ת"ח משרה זאת לפחותי הערך.

בזמן הנאור הזה, שבני אדם עוברים ושבים בעגלות אלקטרון כהרף עין, מצאו גם מתודה חדשה למנות רבנים, שאינם מגיעים להוראה. הרי שלא קרא ולא שנה ולא שמש ה"ח, לומד בשלשה חדשים בספרי הקצורים, שנתרבו כעת, איזו הלכות פסוקות, ואם אך יש לו איזו ירושה או טענת ירושה למשרה הזאת אז יש לו מפלגה חזקה בעיר ובמקומו יושיבוהו. הבחינה להוראה נעשה כהעלמה עין ובמדה קלה מאד, ובפרט במקום שלוקח התעודה הוא „בנש"ק".. למודים, שאין להם שייכות קרובה אל הוראת או"ה, אין דורש אותם. כמה מהרבנים לא למדו אף פעם אחת את כל התנ"ך. פעם א' כתב רב חדש, שנתמנה בק' סק. קובלנא על אברך אחר, שרצה לבנום כגבולו, אל הרב דק' ש. שיש להאברך דין עני „המהפח בכררה כו'". באשר סמכו עלי הרבנים הגאונים דק' ל. ודק' ס. בשנת הרס"א, ספרו לי כל. כי אברך אחד ברציתו להשיג תעודה מהגאבד"ק נ"י אמר לו הה"ג פלפול רחב בסוגיא דאלמנת עיסה, שהוא בכתובות ט"ו. האברך, שלא ידע מאי דקאמרי רבנן, הצטדק לפני הה"ג. שלא למד „הלכות חלה", ע"כ אין ביכלתו לפלפל אתו בידו הגדולה. פעם א' היה לי סכסוך כאיזה דבור ברש"י סנהדרין פ"ג עם ת"ח אחד ובא הדבר לאזני רב פלוני, אשר לפי דבריו הוא מקורב גדול אצל הרבי, והוא רודף את הציונים, ואמר הרב הנ"ל לסתור דברי באשר שר"מ היה כמה מאות שנה קודם ר"ע, בעוד שבר ב"ר דחד יומא יודע, שר"מ היה תלמיד ר"ע וכל הש"ס מלא מזה. המליץ.

(סוף יבא).

נמוקי „המזרחי".

השתוממתי בקראי „בהמצפה" גליון כ"ז „מכתב לאחינו המזרחים" מאת ד"ר זינרייך. הוא אומר להטיל את אשם הפרוד במחנה הציונים על ראש המזרחיים והגאון ריינס, על כי „לא נועז להתנגד להנהגה הרשמית" ובסוף דבריו יתחנן למנהיגי המזרחי, לקרוא בלי הרף: „ציוני ציון אנחנו, כי זה רצון שלומי אמוני ישראל, אשר אנחנו שליחיהם". בעמדנו עתה סמוך להקונגרס יובלו דבריו להזיק להמזרחים כי הקוראים ידמו, כי באמת „המזרחי" זקוק וכפוף לאחרים וכי היא „מפלגת-הממשלה" וכי החלטות המזרחים בענין אוגנדה היתה רק יען, כי לא נועזו להתנגד להנהגה הרשמית, והיוצא מזה הוא, כי אין המזרחי ראוי להיות בא-כח שלומי אמוני ישראל אחרי כי חסרים לו האמץ והכח, להגיד גלוי חות דעתו נגד ההנהגה הרשמית. מכרח אני להשיב לד"ר זינדייך — אשר לא היה בהקונגרס האחרון בהחלטת אוגנדה -- ולהסיר מעלינו את האשם אשר תלה כנו. המזרחי לא רצה לאמר בפעם אחת „ראו", רק יען כי בהור בא-כח הציוניים החרדים הוא רואה לדאבוננו, כי בנינו ובנותינו נהונים לעם אחר, רואה הוא איך מרביה הגויב בארצות המערב מוכרחים לחלל את השבת, מוכרחים המה לחלל באונס כל קדש, המזרחי רואה איך מאות אלף מבנ"י הולכים ונטמעים מדי שנה בשנה בין העכו"ם, הולכים ומתרחקים בזרוע מעל קדשי עמנו, יען אשר כבדה עליהם מלחמת החיים. זאת ראה המזרחי בתור מפלגת חרדים על דת וכפה מלא אמר בפעם אחת „הן". זאת ועוד אחרת ראה המזרחי בתור מ פ ל ג ה צ י ו נ י ת, ראה כי תקותנו לעלות בקרוב לציון ברנה וה„טשרטר" בידנו עודה רחוקה ממנו ואנית עמנו מטורפת בים החיים, ראה כי ה צ י ו נ י ם ה י ה ו ד י ם ה א מ ת י י ם, גם לו אלף אוגנדות יהיה למו, בכ"ז עינם לציון צופיה, ראה וידע, כי הארץ היא בשביל העם ולא העם בשביל הארץ וכי קיבה רעבה לא תוכל לעכל אידיאלים גבוהים והבטחות נעימות לעתיד, ראה ויוכח, כי הגיע עת לעשות, עת עבודה בהוה, לכן החליט המזרחי להסכים להצעת אנגליא, למען מצוא מקום מחסה להנודדים, אשר שמה יתרכזו ויחיו על אדמתם חיי יהודי ולא ישמעו בארצות נדודיהם. אבל לא מפני שלא נועז המזרחי להתנגד להנהגה ענה הן. בטוח אנכי גם עתה כצירי המזרחי אשר יבואו להקונגרס, כי לא יאטימו אזניהם ולא יעלימו עיניהם ממצב עמנו בהוה, בטוח אני, כי המזרחים כמאז כן עתה לא יהיו לא ציוני ציון, לא אוגנדאים ולא ארציים, כי-אם צ י ו נ י ם י ה ו ד י ם, הדואגים למצב עמנו בכללו. וכמו כן בטוח הנני, כי המזרחים יעמלו — גם בלי בקשת ד"ר זיננרייך — וישתדלו, כי יבחרו לועה"פ אנשים אשר יהדותם הכיכה עליהם והיא היא מקור ציונותם, אנשים אשר לא ירתעו לאחוריהם ד' מאות פרסה לשמע שם איגנדה או ארץ אחרת ולא יפחרו, כי ע"ז ישכחו ח"ו את ארץ אבותינו, אנשים אשר תחת להגביה עוף ולהסתפק רק בשמות נעימים ומצלצלים כ„ציוני ציון" יאמרו לעבוד עבודה ממשית, להכין את העם בעד הארץ ואת הארץ בעד העם, את כסף האוצר הלאימי והבנק לא יחללו, כי קדש הם לעבודה בא"י ובמו"כ לא יעזבו את המון עמנו הגוע כעניו לנפשו או ימסרו אותו בידי המפלגות המשחיתות... למען ימלאו את האי הבלאים בסיביר.

ציונים! עבודות ההוה כא"י ובחו"ל נחוצה לנו, ורק על ידי עבודה ופעולה ממשית נוכל לקות, כי נשגיא ונעשה חיל!

צירק, ז' תמוז. ח י י ם י ש ר א ל א י י ז.

עבודה ולא תמיכה.

זה פתגם החברה החדשה, אשר תקרא את עצמה בשם „בצלאל", מטרת החברה היא הטבת מצב אחינו בארץ ישראל בלמדה אותם מלאכות ביתיות. החברה הזאת מצאה עתה שעת הכושר, כי הפרופסור בורים ש"ץ מסופיא, יוצר פסל נודע בשערים, מתלמודי אנטקולסקי, נכון ללכת ארצה ישראל, למען התעסק שמה במשך כמה שנים במעשה חרש אבן, והוא הוא אבי הרעיון הזה וגם נכון הוא לקחת את כל העבודה הזאת על שכמו, לא מנה לקבל פרם, רק מחפצו להועיל.— החברה הוציאה קול קורא ב„הוועלט" עם מאמר רב הערך של הד"ר אפענהיימער, לעורר את הציונים לתמוך את המפעל הזה.

אמנם ההבוננות מלאכות ביתיות היא דבר נכבד, כי רק בעבודה ולא בתמיכה תושע ארץ, ועלינו לתת תודה למחולל הרעיון על רצונו הטוב להטיב לאחינו יושבי ארץ ישראל. אבל אחינו שבמערב אינם יודעים את דעת היהודים החרדים שבמזרח, שהם רוב מנינו ורוב בנינו של העם. בתום לבבם יגידו, כי פלשתינא היא ארץ קדושה לכל שלש האמונות השלטות שם ולכן יקוו, כי כל אורח מבעלי הדתות ההן הבא שמה יקנה את הפסילים והמרבדים שנעשו בארץ הקדושה, לפאר כמו את בתי תפלתיהם. אבל ישכחו בתמימותם, כי בבתי המדרשות ובבתי הכנסיות שלנו לא יראה ולא ימצא לא פסילים ולא מרבדים. האמר נאמר להחרדים אשר ברוסיא וגליציא או להספרדים בארצות המזרח, כי יתנו מכספם להתיסדות בית-ספר לחרשת המעשה בירשלים הקדושה, למען ילמדו אחינו שמה את מעשה חטיבת פסילים וקשירת מרבדים לפאר בהם בתי תפלה של דת אחרת, ולא יסקלונו.— אחינו שבמערב אולי לא ידעו, כי החרדים שבנו לא יביאו שום צורה בולטת אל ביתם ואף כי אל בתי תפלתם; אבל לחשוב כי יתנו ידם ללמוד יצירת פסילים של קדושי דת אחרת היא באמת תמימות יתרה, אשר איננה צריכה לכל באור.

ואשנה עוד הפעם, כי כונתה של החברה „בצלאל", להביא עבודה ושבר לאחינו בארץ ישראל היא באמת רצויה וכל יהודי אוהב עמו לא ימנע מלתמוך את הרעיון הגדול הזה. אבל האין מלאכות אחרות, אשר בכחן להחיות את בעליהם מבלי לנגוע בהתרגשות הדתיות היותר קדושות של רוב העם.

ומלבד הטעם הזה לא שמו אל לבבם, כי נוצרים העולים לארץ הקדושה לא יקנו בכר פסילים מעשי ידי היהודים. חי נפשי, כי אני בעצמי נוכחתי לדעת לפני שלשים שנה בטרם פרצה מחלת האנטישמיות, כי לא הסירו הנוצרים את כובעם בפני פסל, אשר הציב יהודי מכספו באחד הכפרים בגליל טרנופל ואיך יקנו פסילים מעשי ידי יהודים.

הצעה בזאת אין בכחה להביא תועלת לאחינו בארץ ישראל, אבל בחה גדול לסבב אנדרלמוסיא במחנה הציינים ולהרחיק מאתנו את אחינו החרדים ולהרחיב את הפרץ, כי יתנו אותנו למומרים ובוזי הדת.

ואם תובא ההצעה הזאת לפני הקנגרס, אז בלי ספק ידע „המזרחי" לפי הפרוגרמה (סעיף ב' של תקנותיו) להגן על דעותיו והשקפותיו.

י ה ו ש ע פ א ד ע נ ה ע כ ט.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. בשנת 1893 נולד ילד יהודי בבית-החולים הכללי בווין. אמו היתה חולה מחלה אנושה ויען כי היתה נשואה רק בדת משה וישראל ולא כחוק הממשלה, נחשב הולד בזרע פסול וימסר אל בית אסף ממזרים. באשר קמה האשה ממחלתה הגידו לה, כי מסרו את הילד על יד מינקת בכפר. שני חדשים אחרי לדת הילד יצאו אבותיו מווין וישובו לגליציא. משם דרשו ע"י קרובים בווין אחרי הילד ויוגד להם, כי מת שתים עשרה שנה עברו והנה נודע, כי הילד חי והוא נמסר לפני שניב אל בית אסף הממזרים, אשר על שם הנסיך אגניסקי בבאכרעק אצל כרזאנוב בגליציא ושם יגדלוהו בדת הנוצרית עם ילדים יהודים אחרים הנמצאים שם. עמל ההורים, להוציא את הילד מבית שביו, היה לריק ויפנו אל עורך הדין ד ר רפאל ל א נ ד א. הוא קבל על עצמו לריב ריב השבולים חנם אין כסף. ויפן אל בית-הדין בבקשה, להוציא את הנער ביד חזקה מבית-האסף ולמסרו ביד הוריו. ביה"ד בבר דן בדבר ובקרוב יגמר לטובת ההודים. נ.

קראקא. במוצאי-שבת שעברה היתה בבית החברה „ציון" בעירנו אספת הציונים, משלמי השקל. על סדר היום עמדה השאלה, במי לבחור להקונגרס. בתור קנדידט דבר הרב ד"ר יהושע ת ו ן ובנאומו הוכיח, שרק ארץ ישראל מבשרת לפתור את שאלת היהודים ולא שום ארץ אחרת, כי היהודים לא יפסיקו לעולם את הקשר האמיץ בינם ובין ארצם ההיסתורית, בשביל איזה טריטוריום, שהצלחת ישובו עודנה מוטלת בספק. הוא רוצה שיבחירו בו רק ציוני ציון. ד"ר תון הוא אחד מן הציונים הראשונים, שהכינו את האידי-אל הציוני בטהרתו לפני „מדינת היהודים" של הרצל. פעולותיו על שדה הספרות העברית גדולות מאד. אחריו דרשו עוד ד"ר ושיץ, בולבה ופלדבלום ויסכימו לדבריו. — בעת הבחירות, שהיו ביום 11 לחדש זה

נבחרו ד"ר הון ב72 דעות ונהן גראס ב94 דעות בהור צירי ציוני קראקא אל הקונגרס השביעי ומקיים אנחנו, שימלאו את חובתם באמונה.

נחמן נאוואטני.

רישא. לכל הכרה ראיתי קץ וגם לסבלנות המרמדים. אלה המחנכים והמגדלים בנים נאמנים לעמם ולתורתם היו כאלונטות, שיסהפגו בם הכל, והמה מחשים, שימעים חרפתם ואינם משיבים וע"כ חשבנים כמאובנים ומחונטים. אבל גם להם לב בשר ואך בסבלנורם עם תלמידיהם הם משתמשים גם לעומת עולביהם ויחכו לראשי הקהלות, כי יגולו מעליהם חרפת עולביהם, לבונן להם חדרים מרווחים כפי הצרך. בראות המרמדים בעירנו, כי אין איש שם לב למצבם ולגורלם, התעוררו מעצמם, לעשות דבר להרמת קרנם ולגולל חרפת החדרים. בעירנו עשו כלם אגודה אחת בשם „חבורת מלמדי תורה" על יסוד תקנות טובות ומועילות בסרר ומשטר קבוע, וגם בראו להם מקורות הבנסה, להבלית בנין חדרים מרווחים, וגם לעזרה בצרה שלא הבא. לא פה המקום לפרסם את פרטי התקנות ואת אשר המה דורשים גם מאת בעה"ב, אבל ראוי לכל אנשי עירנו, כי יעמדו לימינם, כי את חיבת בעה"ב, לדאוג לטובת בניהם, העמיסו על שכמם. לכן להם הצדקה להבוע בפה מלא מאת אנשי עירנו, לקיים את התקנות, שתקנו למו במה שנוגע בינם ובין בעה"ב. — גם את העוזרים אספו תחת דגל החברה, להשגיח עליהם ועל הנהגתם ובכל ש"ק אחר הצהרים יתאספו יחד כל העוזרים למקום המיוחד להם ומדי שבת בשבתו ילמד עמהם אחד מן המלמדים המומחים סדר השבוע וגם יגיד לפניהם ד"ת ומוסר ויר"א. יתן ה' וחבורתם תשגשג והפרח והיתה לגאון ולתפארת. ראוי למלמדי כל עיר ועיר לעשות במתכונתם. בן עיר.

גרודק (אצל לבוב). זה שבועות אחדים מבוכה בין חסידי עירנו. סבת הדבר היא, כי, הבחורים רוצים ליסד אגודה מזרחית והמה נלחמים בהם, להשביתם מעבודתם. את כל עסקיהם עזבו והם מתעסקים רק במלחמת מצוה הזאת, רצים הם בחוצות מבית לבית בין הורי הבחורים, להסבירם את הרעה הנשקפת להם מבניהם בהיותם ציוניסטין. בשבת שעברה קודם התפלה, החליטו חסידי ב... לגרש בחרפה מן הקלויז את כל הלבושים צוארונים ועניבות ונעלים נמוכות, הם חשודים בציונות. הבחורים ועמם אברכים אחדים התקוממו נגד המגרשים, ותהי יד איש ברעהו והמלחמה היתה כבדה מאד, קולות וצעקות פרועות נשמעו, במו לפני בהי-מרזח של אברים, ומכל בתי התפלה התאספו סביב הקלויז, שנראתה בשדה קרב. בשעה האחת עשרה שקטה המלחמה והבחורים נצחו ולא גורשו. מדוע לא ימחאו החסידים האלה בידי בנותיהם המתקשטות בכל מיני לוקסוס ועושות ליליה כימים ומשתובבות ברחובות ודוקא בשל נוצרים, להעיר בלבם שינא ובעם עלינו, ולא פעם אחת שם שמים מתחלל על ידיהן, נגד עיני הנוצרים הרואים את מוסרן ונמוסן... זה מותר אפוא ורק על הציונים חל החשש, כי בלהי כשרים המה. (חסיד אחד אמר לי כי יותר נבון לנשק את הצלם, מלהיות ציוניסט").

שצ"ו.

ראדאוץ. בשבוע הלזה ראינו בעירנו מה גדול כח אחדות-היהודים. מיום ה' עד י"א יולי היו פה הבחירות למועצת-העיר. למרות התעמולה הבבירה נגדנו מצד האשכנזים והרומנים, נבחרו כל הקנדידטים היהודים, ארבעה עשר במספר. ובתוכם ראש החברה „דורשי ציון" דר יוסף ביר ע ר והעסקן הפוליטיקי הלאומי מר יוסף כ ת ב ן. אם יקחו להם אחינו מפה גם להלאה את האחדות לפרולה, אז נוכל לקוות, כי גם ראש-האזרחים יהודי יבחר.

יעקב פעלדמאן הלוי.

טשרנוביץ. לפני שבועות אחדים חגו כל נאורינו את זכר שילר האשבנזי ברעש וברגש, ולזכר מורנו ומאורנו הגדול רש"י ז"ל אין איש שם לב. גם אלה, השומרים את ה„יאהרצייטען" של גדוליהם כבבת עינם, לא הראו לנו איזה אות, שיודעים הם, שכבר חלפו שמונה מאות שנים מאז נפרד מאתנו רבינו הגדול הזה, שאלמלא הוא כבר נשתכחה תורה מישראל. על-כן נעים לי להודיע, כי בבית-הספר הכללי אשר לידודים פה, עשו המורים ביום ג' בשבוע שעבר חג לזכרון רש"י ז"ל. מורה דת ישראל מר ח. רייך הסביר לילדים את ערך היום ואת גדולת מורנו ז"ל, מה היה לנו ומה עשה בעבורנו. ענג גדול היה לראות ולשמוע, איך הטו הנערים אזן לדבריו היוצאים מהלב ומבלי משים עלה על לב כל שומע ורואה את התעוררות הילדים דברי שורר „מפי עוללים ויונקים יסדת עוז — למען צורריך".

א. דופלר.

זלאטשוב. יהדות מה הוא? שאלה זו התעוררה בלבי, בקראי דברי הסופר מלבוב, ב„המצפה" גליון כ"ז על אדות בקורו בהוסיאטין. אנחנו היהודים הנאמנים למסורת אבות ואשר זרע זר לא בא עוד בתוכנו, מבינים המלה, „יהדות" במשמעה. והיא התורה והמצות, אשר קבלנו מאבותינו ואשר היא מקור חיינו מעולם. בבואנו אל בית, אשר חקי התורה לא ישתמרו בתוכו, אז אף אם הבית כלו, הציורים עם עהונים עברים המונחים שם, אומרים כי בית יהודי הוא, בכ"ז נרגיש עצמנו בבית איש זר לרוחנו ואך במנוד ראש נביט על האותיות העבריות הפורחות שם באויר. ובהפך, כשנבא לבית עשוי עפ"י המודה האחרונה שבאחרונות, אם אך מזוזה קבועה בפתחו ואנשי הבית מתנהגים במנהגי ישראל והיהדות הנאמנה, בבית בזה כלום אנו צריבים לבקש רמז ליהדות מתוך ציורי הבית ובליו? האם תעלה אז מחשבה בלבנו, כי בבית אחד משרי אוה"ע אנחנו עומדים? בלתי אם היינו מוכים בשגעון. אבל ראו נא מה הביאה לנו ההתבוללות והחקוי לעמים אחרים, הוא בראה לנו „יהדות" חדשה התלויה רק בציורים ובסימנים חיצונים מעין יהדותו של קרח „טלית שכלה תכלת" בלי ציצית. בית מלא ספרים בלי מזוזה. אמנם יהדות כזו לא מצא הסופר בבית הרב הצדיק מהוסיאטין. אבל עליו היה לדעת, לפני מי הוא בותב, עליו לדעת, כי רוב קוראי „המצפה" אחרת יבינו את המלה „יהדות". והם יביטו עליו בתמהון, כי במקום, אשר רבבות יהודים שואבים משם את יהדותם, לא מצא הוא זכר ליהדות. הוי סופרים עברים! עד מתי תערבבו לנו את המושגים, עד מתי תכו את בית ישראל לרסיסים בלשוניכם? אתם, החפצים באחרות עמנו, איך לא תדעו להת מעצר לעטכם מלכתוב את כל העולה על רוחכם, אשר בזה תגרמו להרחיב את הפרץ בבית ישראל. הניחו להם לישראל הם מרגישים עתה בנחיצית התבלטות הדת בעת זרם ההתבוללות. עמנו עומד עתה בתקופת הצמיחה והוא התחיל להרגיש, כי אלה המוצאים אותם ראויים לעמוד בראשם אין להם עתה לשבת בשפל, וע"כ הם מפארים ומרוממים את בתיהם לכבוד ולהפארת היהדות. ואתם מה תלינו עליהם, למה יאמרו עליכם, כי צרי עין אתם בכבוד היהדות הנאמנה, בכר הגיעה העת, שכל אחד מאתנו יחפוץ באמת לדרוש בכבוד ישראל ושלומו ואחדותו.

ציוני מזרחי.

מכתב מרומניא.

מאינעשט. „במקום המשפט שם הרשע" — הפתגם הזה נתאמת הפעם במשפט רוצחי המשפחה פעלדמאן מעיר פאדולטארקולואי, שנשפט עתה בפאק-שאן בבי"ד של מושבעים. וזה דבר הרצח: בשנה שעברה פרצו שודדים בחצות לילה בבית היהודי העשיר פעלדמאן, ויהרגו את בתו הצעירה ויפצעו בפצעים אנושים את בעל הבית ואשתו הזקנים ואת שני חתניו, שהיו עפ"י מקרה אצלו. ראש השודדים נכר ע"י הרבה אנשים ומאנשי הבית וימצאו, כי הוא הבמר Condurache מבפר הסמוך לעיר, גם היה בין השודדים שומר היער של פעלדמאנן, אשר הודה את אשמתו אחרי-כן. כל השודדים, שנתפשו אחרי-כן, הודו על מעשי רציחתם מלבד הבמר, ואח"כ שבו ויכחשו בכל. הקטיגור ומליצי השדודים הוכיחו את אשמת הבמר עפ"י עדים רבים וראיות נבונות. וסניגורו של הבמר אמר בדברים האלה; „לא, הבמר קאנדוראקע איננו אשם, לא. זה שמונה חדשים נרים בשופר הקול הזה ואין שומע. אינני בא להמליץ על אחד הקליענטים שלי, ב"א על הדת הנוצרית נגד האשמה, שמטילים עליה. הנני מרים קולי נגד אלה ישרצו להתעות את שופטי הארץ. וגם אם הבמר ירצה לסלוח לאנשים האלה את חטאתם לו, הנה אנחנו לא נסלח להם. הבמר הזה הובא העיר אסור באזיקים, בקריאות של חרוף וגדוף של ההמון, ויזלזלו בלובש לבוש הכהונה".. השופטים המושבעים הוציאו את כל הנאשמים זכאים. כן ישפטו רוצחי נפשות יהודים בארץ הזאת. המשפט הזה עורר רעש גדול בכל הארץ, ורבים לא האמינו למשמע אזניהם. — בפריז נתן התאר דוקטור לרפואה לסטודנט יהודי מרומניא מאירזאהן עפ"י מחברתו ע"ד המילה. בהמחברת הזאת מראה המחבר ע"ד הטוב הצפון בהמילה, אולם הוא מתנגד אל הפריעה והמציצה, ומציע שהדבר הזה יוצע בקונגרס להיגיענה או לחירורגיא שיהיה בקרוב, ושם יחליטו, כי כל מדינה ומדינה השגיח על זה, שתהיה המילה עפ"י אופני ההיגיענה החדשה. במובן עוד יעברו ימים רבים עד שימלאו משאלות לבו של הד"ר הצעיר הזה. בימי הרומאים בבר התקוממו לזה וחוח עלתה בידם.

שאנ"ה.

מקרוב ומרחוק.

שביתת יום א' באוסטריא. עפ"י החוק הקים הוקלה שביתת יום א' בערים הקטנות, ששם האכרים קונים צרכיהם רק ביום א, כי בכל השבוע אין להם פנאי לבא העירה. מועצת הממלכה בטל את הקולה הזאת ויגזר, כי אין המסחר מותר גם שם רק ד' שעות ביום א'. בית האדונים שנה את החוק ויתר את המסחר בערים הקטנות ו' שעות. מועצת הממשלד הסכים עתה לזה.

הפרופסור הרמן נאטהנאגעל. בווין גוע פתאם הפרופסור המרומם הזה, תהלת הקליניק הווינית, אשר ידועי חלי מכל אפסי הארץ נהרו אליו לשאול בעצתו ויושעו. נאטהנאגעל היה אבי הרופאים במחלות הפנימיות וביחוד למחלות העצבים ולחליי המעיים. ספרים במקצוע זה האירו פני תבל ויהיו לעינים לכל הרופאים בכל ארצות תבל. שקידתו בעבודתו הפליאה את כל. מלבד מאות החולים, ששקדו על דלתותיו יום יום ומלבד עבודתו הרבה באוניוורזיטה כתור פרופסור ובקליניק כתור ראש מחלקה, היה נעור בלילה ויבתוב ספריו ויחקור במהות המחלות ותרופותיהן. הוא היה אומר: „רק איש טוב יכול להיות רופא טוב" והוא היה האיש הטוב, אשר אין כמוהו. בדבריו הטובים ובנחמותיו השפיע עוז וחפץ חיים גם על חולים חסרי כל תקוה ורבים השיב משערי מות בהשפעתו הסוגסטיוית הזאת. בטוב לבו ובאהבתו לכל אדם לא יבול נשוא את תנועת האנטיסמטיסמוס בווין וייסד את החברה „להגן מפני האנטיסמטיסמוס", שעמד בראשה. במותו פנה זיוה של האוניוורזיטה הווינית, כי לא הניח כמותו.

איפא ואיפא. כאשר מסר ראש ממשלת רומניא אל פקידי רוסיא את ספינת המורדים פאטיעמקין בקאנ־סטאנצא והאדמירל הרוסי דרש ממנו, למסור בידו גם את המורדים, דבר המניסטר הרומני בגדל לבב בתור ראש ממשלה אירופאית: „אנחנו נולדנו בחרות ובחרות נחיה ונתעודד ולא נהיה שרי טבחים לאחרים", וימאן למסור עבדים, שנמלטו מפני חרב ארוניהם, בידי רודפיהם. כל העמים שבחו בצדק את מעשי ממשלת רומניא. לו התנהגה ממשלת רומניא בכל דבר ע"פ דברי המניסטר היפים, היתה רומניא יכולה להתפאר באמת, כי עלתה למרום התרבות דאירופאית. אך איה דברי המניסטר, בעיטותה רבע מיליון יהודים, שנמלטו אבותיהם אל ארצה מפני רודפיהם, לעבדים זרים, לרמש האדמה, שאין דורש דמם, תדכאם במשפט, תגזול משפטיהם, תציק להם בגזרות קשות, באכזריות, שאינה יפה במאום מאכזריות עריצי רוסיא. ההבדל הוא רק, כי ברוסיא באמת אין הצאר יודע מה נעשה במלכותו הגדולה ובל פקיד הוא כמלך, שאינו תלוי בדעת אחרים. ואולם ברומניא רודה פרלמנט בארע, אשר לפניו עומדים המניסטריום והפקידים למשפט והמלך יודע היטב את כל הנעשה בארצו הקטנה ובכל זאת אין דורש משפט היהודים.

עתונים תחת ספרי למוד. באוסטרליא בטלו את ספרי הלמוד בבתי-הספר ויתנו לילדים לקרוא רק בעתונים, שידפיסו להם בכל חדש. העתונים מכילים כל החדשות שנעשו בעולם בפוליטיקה ובשדה המדעים וכל המקרים שקרו. המשגיחים על החנוך מצאו שאין צרך להקריא את הילדים דוקא ספורים ישנים או אגדות בדויות, אדרבה לדברים מעולם החיים הממשים בהוה ישימו יותר לב וממילא יאהבו את הלמוד ויעשו חיל בלמודם. אכן לעמים חדשים רעיונות בריאים!

שני לבבות. במדינת אפוליא באיטליא יש איש. אשר לו שני לבבות. עד כה סבב בארצות ויקבץ הון, בהציגו את גופו לראוה. גם מכר את גופו להקליניקה בספרד. אחרי מותו תקח הקליניקה את גופו ותשלם ליורשיו ע"ה אלף פראנק.

אסונות. במכרה פחמים במדינת וולס באנגליא התפוצץ גז במערה, מאה ועשרים איש נהרגו. במכרה פחמים בבאחום באשכנז פרצה אש ותשרוף תשעה ושלשים איש.

רעב בספרד. במדינות הנגב בספרד פרץ רעב,

לב העם הולך וסוער על הממשלה ועל בעלי המחוזות הגדולות. כל אחוזות הארץ בספרד הן בידי מעט עשירים גדולים הולבי בטל המתענגים על כל טוב בערים הגדולות ולעניים אין כל. בשנת הרעב יחסר להם גם לחם יבש והם מתקוממים נגד בעלי ההון. מפני המות אינם יראים, כי אין להם במה ולמה לחיות. ימים קשים נכונים לתקיפי ספרד.

*

„חברת העזרה" של היהודים באשכנז. בשבוע שעבר היתה בברלין אספת חברת העזרה תחת יד היושב בראש רזעמס סימון. עקר מעשי החו' בשנה הזאת הוא לעזר את היהודים הנרדפים ברוסיא. בשלשת החדשים הראשונים של השנה הזאת הוציאה החו' לעזרת יהודי רוסיא סך 210.000 מארק. ח' העזרה תכונן עזרה משותפת ליהודי רוסיא, שכל החברות הגדולות בכל הארצות תשתתפנה בה.

נדבה רבה. הקונסול היהודי סימון בהאנובר, שמת עתה, הניח בצואתו שלשה מליוני מארק לתכלית הרחבת אומנות, עבודת האדמה והגננות בקרב יהודי אשכנז. הוא יסד בחייו את המושבה היהודית באהלעם, ששם יחנכו גננים יהודים. למוסד הזה נדב מאת אלף מארק, ומאת אלף מארק אחרים הניח לגננים היוצאים מן הבית הזה.

הסתדרות גולי היהודים בברלין. בברלין יושבים בעשרות אלפים גולים יהודים, רובם מרוסיא. בהיותם נפרדים היו אובדי עצות ולא ידע איש מחסורי רעהו וגולים חדשים, שבאו העירה, לא ידעו אל מי לפנות לעזרה עד שיכוננו איזה משלח־יד. עתה התחברו כל הגולים לאגודה אחת על בסיס לאומי והאגודה נכונה לעזור את כל הצריכים עזרה ולעמד לימין הגולים החדשים בעצה, לכל יאבדו כענים.

לטובת יהודי רוסיא. באנגליא נוסד ועד של יהודים וועד של נוצרים, לקבץ כסף בשביל צעירי היהודים ברוסיא המגינים על עמם מפני רוצחים ושודדים.

חרדת היהודים ברוסיא. לווארשא נמלטו המון יהודים מליטא, וביחוד מגראדנא ומקאוונא, כי קצף גדול התעורר עליהם שם, וההמון נכון לעשות כלה באחינו. — המיניסטר לעניני הפנים בטל את כל חברות ההגנה על עצמם של היהודים, כאמרו, כי בכוס ההמון על היהודים, תגין הממשלה עליהם. אם יועיל הכטול ספק גדול, כי היהודים כבר יודעים היטב מה היא הגנת הממשלה עליהם. על פי רוב יתחברו אנשי הצבא והשוטרים אל השודדים ויגינו עליהם, למען יוכלו לכלות מעשיהם, להשחית בתי היהודים ולאבד הונם ולהכות זקניהם וכניהם עד מות. — בזדונקאוואלא פרצו פרעות ביהודים. כל העיר בערה באש. תשע מאות איש חונים בחוץ בלי מחסה. י"ז נפש נשרפו. גם במקומות אחרים נשודו היהודים עתה.

שביתת יום א' באנגליא. באנגליא עוד קול היהודים נשמע. שם הוצע לפני מועצת הממלכה, לאסור את המסחר ביום א' גם בקצה מזרח העיר, שרוב יושביו יהודים. הכהנים והסוחרים הנוצרים עמלו לעשות הדבר לחוק והקהלה היהודית וקצת אנשי ישר מן הנוצרים עמלו להפר את ההצעה, כי אין היהודים יכולים לשבות שתי שבתות. גם הפועלים הקונים ביום א' בחניות היהודים אינם יכולים לקנות צרכיהם ביום אחר. ההצעה נדחתה בבית העליון.

נגד ההתבוללות. התנועה הלאומית הולכת ומתפשטת גם בתוך אחינו הספרדים במדינת הבלקן. כבר הודיע סופרנו מפיליפופל, כי שם ותרה קהלת היהודים על תמיכת החו' כי"ח בגלל הנהגתה את ביה"ס שלה שם ברוח ההתבוללות ופשיעה בעמנו. הקהלה נושאת בחפץ־לב בעצמה בעול ההוצאות ולא תותר על הלמוד היהודי כחפץ החברה. וכן עושות עתה קהלות רבות בבולגריא ובטורקיא. בסאלוניקי למשל בעטה הקהלה בתמיכת ד' אלפים פראנק, שקבלה שנה שנה מיד החו' במאנה לקבל עליה את תורת ההתבוללות והפשיעה.

פילגשים יהודיות. בבתי הנשים של עשירי המחמדים באפריקה נמצאות הרבה פילגשים יהודיות, שהמירו דתן, למען יקחון עשירי הנכרים לפילגשים. סבת הדבר היא עניות היהודים במדינות אפריקה ויפיין.

הנכרים יחמדון ויפתון להמיר דתן ודת מחמד הלא אינה דת אלילית, ע"כ יורו רבים התר לעצמם, לתת בנותיהן לנכרים, למען תאכלנה לחם. יש בין הנשים האלה נאמנות לדת ישראל כל ימיהן. תזהרנה בכשרות, בחמץ בפסח וכדומה. והמחמדים יכבדו מאד את בנות ישראל, כי מחמד נביאם היה בן אשה ישראלית, גם נשים יהודיות היו לו.

היפנים והיהודים. באנגליא העיר עתון אחד רעש גדול בהדפיסו ציורים עתיקים אחדים, שנמצאו בארץ יפן ע"י התיר האנגלי מעקלאד. כידוע אומנים גדולים הם היפנים במלאכת הציור. עד כה נשמעו רק הגדות וספורים בלתי בטוחים על אדות היהודים, שבאו בימי קדם לארץ יפן. עתה במציאות הציורים האלה נודע הדבר בברור, כי אמנם השפעה גדולה ועצומה היתה ליהודים על היפנים ומן היהודים קבלו היפנים את תרבותם הראשונה, גם יהודים כוננו את ממלכת יפן הנכחית ולפי המסורה גם קיסר יפן ושריו וכל גדולי המלוכה הם מזרע יהודים. ציור אחד לפוח מציור ארמון ניהאן בסיאטא, הוא מתאר את שלמה המלך בקחתו את המנחה מיד מלכת שבא. ותחת הציור הזה רשום, כי יש שם עוד ציור המתאר בתת שלמה מנחה למלכת שבא. ציור אחד מתאר את אותות הדגלים של יהודה וישראל ביחד. ציור אחד מתאר חבל יהודים ורשמי פניהם מעידים, כי אמנם טפוסים יהודים הם. ציור אחד מתאר טפוסים יהודים וטפוסים יפנים יחד ותחת פנים אחרים רשום, כי הפנים היהודיים והיפניים האלה דומים זל"ז. ציור אחד מתאר נשים יהודיות ותחת הציור כתוב לאמר: „נשים עבריות, שנשאו לאצילים יפנים, שקבלו עליהם דת יהודית". ציור אחד מתאר עגלה גדולה ורתומה לשני שורים. מעל הציור כתוב: „משפחות ישראליות באות ליפן". ציור אחד מתאר אנשים רוכבים על שורים ועל גמלים ובידי אחדים דגלים, אנשים אחרים הולכים רגלי או נוסעים בעגלות. ועליהם רשום: „סדר הנסיעה, כפי ההשערה הם ישראלים, שבאו ליפן; לקוח מציורים עתיקים". ציור אחד מתאר יהודים באים בספינות דרך סאחאלין, מעתק מציור עתיק מאד. המיקאדא המולך עתה ביפן הוא המלך הקכ"ג ביפן. שם המלך הראשון היה אסעע (הושע), אשר עלה על כסא תש"ל שנה לפני הולדת הנוצרי (בימי אליהו או אלישע) וכותבי דברי הימים של היפנים אומרים: כי היה עברי. בעבודת הבמות אשר ליפנים בעלי דת שינטא נמצאים מנהגים לקוחים מעבודת ביהמ"ק. הכהן נקרא עוד היום בשפת יפן קאן (כהן). הכהנים לובשים מעילי בד לבן, מצנפות וחשן ואפוד. כלי הנגון בבמות היפנים נקראים בשמות עברים: כלי נגון אחד נקרא „שמינית" ולו שמונה מיתרים. כלי נגון אחר נקרא „כנור דוד". בעיר קישיו נמצא בית־מקדש, שעל השער רשום: „קדוש לאל עליון אחד יחיד".

לא הבין. „כמה ימי שני חייך? שאל ארח את הילד בן בעה"ב. — בן חמש שנים, ענה הילד. — מה אתה רוצה להיות, חקר הארח, למען בחון את בינתו. — בן שש שנים, ענה הילד.

משדה הספרות והמדעים.

רש"י.

המשך

תולדות רש"י. רש"י נולד בעיר טריוס (Troues) בצרפת בשנת ד' אלפים ושמונה מאות ליצירה. אביו ר' יצחק לא היה מפרסם. יש אומרים שהיה ת"ח ויש אומרים שהיה ע"ה; בכל אופן קראהו רש"י אבא מורי. אמו היתה אחות הפייטן הנודע ר' שמעון בן יצחק. בהיותו בן שמונה עשרה שהשיאוהו הוריו אשה ואחרי איזו ירחים עזב את אשתו וילך לבקש לו מזון לנפשו ולרוחו ויבא לעיר מאינץ באשכנז ויילמוד בישיבת ר' יעקב בן יקיר, אשר ישב על כסא רבינו גרשום, רש"י מכנהו „מורי הזקן" או „הזקן" סתם. גם למד אצל ר' יצחק בן יהודה בווירמייזא (וואָרמס) ואצל ר' יצחק הלוי מייטרי ואצל ר' אליקום בעיר שפייער. בשנת התכ"ד שב לעיר מולדתו בצרפת וישב שם ואז נתפרסם שמו כאחד הגדולים. והקהלה שמתהו לרב וראש ישיבה ולא לקח שכר בעד משרתו, כי לקלון היה אז לקחת שכר בעד משרת רב. כל רבני צרפת ואשכנז שאלו אותו בדבר הלכה והוא השיבם. גם ישיבתו אשר מלאה את מקום ישיבת רבינו גרשום התגדלה מאד. לבנים לא זכה רק שלש בנות היו לו. האחת נשאה לר' יהודה בן נתן, הנודע בשם ריב"ן, בעלה של השנית לא נודע, השלישית נשאה לר' מאיר מעיר ראמארי, קרובה לטריום ושלשה בנים היה לר' מאיר. האחד רבינו שמואל, הרשב"ם, השני רבינו יצחק, ריב"ם והשלישי רבינו יעקב איש תם הנקרא רבינו תם. ממאורעות חייו אין אנו יודעים הרבה, כי חכמי צרפת לא הכינו את ערך כתיבת התולדות של גדוליהם. ורק מעט אנו מוצאים בספרי חכמי ספרד ואיטליא, כמו ספר יסור עולם, צידה לדרך, יוחסין, שה"ק, קורא הדורות, שה"ג, רבינו ז"ל חיס"ה שנים ויגוע בכ"ט תמוז בשנת ד' אלפים תתס"ה. בגלל גדלו ההוו הגדות עליו.

ספרי רש"י. א) פירוש על התורה. נכתב כסגנון נאה מאד. רש"י ירד לעומק פשוטם של המקראות. לפעמים הוא אומר „מדרש אגדה יש הרבה אך זה ישובו של מקרא", או „אני לא באתי אלא לפרש פשוטו של מקרא והדרשה תדרוש מה שתדרוש", או „זה מדרש אגדה ופשוטו של מקרא הוא". ואף כי הציג לו למטרה לפרש רק עפ"י הפשט, מצא לנכון להבל הפשט גם במעט דרשות, כדי להמשיך את לב העם ובכל זאת לא הביא אלא מדרשים, שאינם מתרחקים מאד מהפשט. גם בנוגע לכללי הדקדוק וכללי הלשון מוצאים אנו בפרושו דברים יקרי ערך, ובשימנו אל לב, כי רש"י היה מן הראשונים שחקרו בכללי הלשון, נדע להוקיר עבודתו. אך בכללי הדקדוק מוצאים אני לפעמים, שנלחץ מעט בין המצרים, יען רוב ספרי הדקדוק בימיו היו בלשון הערבית, שפה לא ידע רש"י, ורק ספרי מנחם בן סרוק ודונש בן לברט, אשר נכתבו בשפת עבר ראה. רש"י מביא אמנם את ר' יהודה בן קריש והוא כתב את ספרו בלשון ערב, אך רש"י לא ראה את ספרו, כי־אם העתיק דבריו מדונש בן לברט, אשר הביא בספרו את ר' יהודה בן קריש. אולם בכללי הטעמים היה מומחה גדול. מחמה גודל ענותו לא בוש לומר „לא שמעתי" או „לא ידעתי פרושו" ולא עקל את הפשט. רש"י השתמש בהרבה מקומות במליצות קלות מן התלמוד או מן המקרא, לתת איזו נעימה לפרושו, למשוך את לבות העם. הגאון בעל שה"ג מביא בשם רבינו תם נכד רש"י: „מה שפירש אדוני זקני הש"ם אף אני אעשה זאת, על פרוש המקרא ליה כח־לי, כי לא אוכל עשוהו". ובכל זאת מביא נכדו הרשב"ם, כי אמר לו זקנו „שאם היה לו פנאי היה צריך לעשות פרושים אחרים לפי הפשטים המתחדשים בכל יום, למען יהיה פרושו טוב, לא רק לחלק הלמודי, כי אם גם לחלק המעשי".

(סוף יבא)

יעקב בא"בר.

מהות החיים. השמועה, כי עלה ביד החוקר האנגלי, להעיר חיים מחמר בלתי חי בעזרת הראדיום, העירה כמה חכמים לשוב אל שאלת מהות החיים. פאסטור הצרפתי כבר ראה בכל תסיסה (גאָרינג), כמו תסיסת העיסה והשכר, חיים. בוכנער האשכנזי גלה בכל תסיסה חמר מיוחד, המעיר אותה ויקרא שמו פערמענט ובערטראן הצרפתי גלה, כי בתוך הריאה של כל חי נמצא פערמענט כזה, המביא את החמצן, הבא אל תוכו כנשימה, לידי התסיסה וזהו כח החיים. בכל אטם, שבאברי האדם והבהמה, אשר לקטנותו אין חקר, מתהוה תסיסה כזאת, המולידה חמרים הימיים שונים בהרכבות נפלאות. התגליה הזאת היא צעד גדול בחקר החיים, והחיים מקום בזה לגדולות.

על הזיקים. הזיקים הם המאורות הקטנים המתגלים בלילות, מעופפים רגע לעינינו ונעלמים. בלילי חדש אוגוסט וביחוד בליל י' בחדש יתרבו הזיקים האלה

הנקראים „שטערנשנופען". עד ימי אלכסנדר הומבולדט לא ידעו החכמים מה הם וכל עם ועם ברא לו הגדות שונות על אדותיהם. המכולדט מצא, כי המה גופות-תבל קטנים, המקיפים את השמש ככוכבי-לכת. הזיקים האלה מעופפים גם ביום, אך אינם נראים כלי קנה-ראות טוב. בקנה ראות הם נראים כנקודות שחורות. בשנת 1799 היו הזיקים בליל קיץ הנ"ל רבים כל כך עד שמראיהם היה כברד של אש. הזיקים דאו על פני השמים כמחנה צפרי-אש מעופפים. המראה היה נפלא מאד. בשנת 1833 בלילה ההוא עצמו נראה ג"כ המראה הזה. על-כן שער החוקר אלבערס, כי גם בשנת 1866 יתגלה המראה. וכאשר שער כן היה. אז נודע, כי המראה הנפלא יתחדש בכל ל"ג שנה. רום הזיקים מעל הארץ הוא ק"ה עד קי"ב קילומטר. ברגע אחד יעופף זיק מ' עד נ' קילומטר. האסטרונום חלודין הוכיח, כי יש לזיקים האלה שייכות עם כוכבי השביט (קאמעטען). ידוע שכוכבי השביט מתמוגגים לפעמים ויכלו. הזיקים יתרבו, כאשר יקרב כוכב שביט אל השמש ויפנה מהלכו אל מהלך הארץ סביב השמש. אז יתפוררו חלקים מכוכב-השביט והפרורים יהיו לגופים קטנים והמה הזיקים הנודדים קרוב אל הארץ ואל יתר הכוכבים. חלקים קטנים מהם ימשכו לפעמים מן הארץ ויפלו עליה ברעש בצורות מוצקי ברזל והם המעטארים.

אתכבד להגיש בזה ברכת מז"ט לש"ב מר מרדכי מאנדערער מאושצע-סאלנע לנשואיו את בת ר' בנימין יערעט משם. יעמדו כל הקרובים והמחותנים על הברכה. זעליג לייכטער מקראקא.

הנני מברך את רעי היקר מר ברוך זענגלבוים מרישא לחתונתו עם מרת סאשע שטייער מנאצקאווא והמורה הטלגרמה הנני נודב חמשים הלר לקה"ל. משה וויעזענפעלד.

אביע ברכת מז"ט לידידי מר ישעיה גריפפעל בן הג' האלוף נשיא קהלתנו מו"ה אליעזר גריפפעל לחתונתו עם מרת אדעלא בת ה"ה מו"ה אייזיק ענגלארד מפשעווארסק. יוסף גאלד, נאדווארנא.

הנני מברך בברכת מז"ט את כבוד דודי הרה"ג מו"ה ישראל לאנדא מסאדאגורא לחתונת כתו בקאלאמיא. יוסף תאומים, ראזוואדאוו.

דער בעלפער-פעראיין „עוזרי ציון" אין קראקא פעראנשטאלטעט זאנטאג 16 יולי אים זאלע דעם האטעל אוניאן די אויפפיהרונג דעם דראמא

הערצעלע מיוחס

פאן מ' ריכטער אין 4 אקטען אנפאנג אום 8 אוהר אבענדס.

למבקשי פרנסה

אין מילאווקא (Miłówka) ביי סאיבוש איזט איין געוועלב זאמט אנשטאסענדע וואהנונג זאפארט צו פערמיטען. צינז בילינ, קיין ריזיקא, אויך קיינע פערפפליכטונג. פיר יונגע לייטע נאך דער האכציית, וועלבע נור עטוואס געשעפטס-קענטניס, האבען זעהר צו עמפפעהלען. — אויסקונפט ביי דער אדמיניסטראציאן דיעזעס בלאטטעס.

Wyd.: Naftali Hof. S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer

Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu